

Het Groene blad

IVN Veenendaal-Rhenen - Lente 2023

Feestelijke opening Groenhofstuin op 3 juni

"ByQuinty" - Bezoekerscentrum in Kwintelooijen

ABC van tips om Duurzamer te leven

Contactpersonen Werkgroepen

Bomen en Openbaar groen

Carlo van de Weerd
0318-561134
kh.vd.weerd@hccnet.nl

Excursies

Carlo van de Weerd
excursies@ivnveenendaal-rhenen.nl

Natuurpaden

Henk te Paske
natuurpaden@ivnveenendaal-rhenen.nl

Scholen Veenendaal

Bert de Ruiter
06-28202684
scholenwg.veenendaal@ivnveenendaal-rhenen.nl

Moestuyn de Duiventoren

Dorothy Reijn en Barend Klop
moestuyn@ivnveenendaal-rhenen.nl

"De Zwammen" (12-18 jaar)

Martijn Stip
0317-619935
zwammen@ivnveenendaal-rhenen.nl

Weidevogelbescherming

Roelof de Jong
0317-614941
jon73229@planet.nl

Natuurtuin Diddersgoed

Egon Schweigmann
diddersgoed@ivnveenendaal-rhenen.nl

Vogels

vacant
(Interesse? Mail voorzitter)

Mediatheek

Suze Hörchner
0318-513613
mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl

Duurzaamheid

Ton Ezendam
ton.ezendam@xs4all.nl

Media

Henk te Paske
media@ivnveenendaal-rhenen.nl

Scholen Rhenen

Harald Arissen
0317-616705
haraldarissen@hotmail.com

Redactie Groene Blad

Tijdelijk: Tineke Wouda en Henk te Paske
redactie@ivnveenendaal-rhenen.nl

NatuurWerkt!

Bert Berg
0318-472145 of 06-33106173
bberg@hetnet.nl

PR

Cokkie Gadella
0318-550806
pr@ivnveenendaal-rhenen.nl

Tuin "Groenhof"

Hanneke Baretta-Bekker
groenhoftuin@ivnveenendaal-rhenen.nl

Planten

vacant
(Interesse? Mail voorzitter)

De Groenhof

In de Groenhof bevinden zich het Natuur- en Milieu Educatief Centrum (NME-centrum) en de Mediatheek.

Adres: Prins Willem-Alexanderpark 317 3905 CK Veenendaal

T. 0318-589 555. B.g.g. Suze Hörchner, T. 0318-513 613

Openingstijden: woensdag 14:00-16:00 uur of na afspraak met coördinator Suze Hörchner

Gesloten tijdens schoolvakanties én in de maanden juli en augustus

mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl, groenhof@ivnveenendaal-rhenen.nl, ghorchner@planet.nl
www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen

Webmaster en Nieuwsbrief

Arie Bons webmaster@ivnveenendaal-rhenen.nl

Henk te Paske nieuwsbrief@ivnveenendaal-rhenen.nl

Het Groene blad

IVN Veenendaal - Rhenen - Lente 2023

Beste medeleden,

“Maart roert zijn staart”. Dat merken we volop. Wij niet alleen, maar ook de natuur dacht dat de lente al een beetje begonnen was. Maar deze week, begin maart, was toch wel even anders.

21 maart, dat weten we zeker, gaat de lente volgens de kalender beginnen. Een prachtig seizoen, waar vele schrijvers en dichters hun inspiratie vandaan haalden en nog halen.

Hieronder een klein begin van een heel mooi lentegedicht van Herman Gorter:

*De lente komt van ver, ik hoor hem komen
en de boomen hooren, de hooge trilboomen,
en de hooge luchten, de hemelluchten,
de tintellichtluchten, de blauwenwitluchten,
trilluchten.*

In de Romeinse oudheid sprak men over de lentegodin Flora. Aanbeden omdat zij degene is die de bloemen in het voorjaar in bloei zet.

Maar als we het hebben over Flora dan komt Fauna er meestal achteraan. Deze heb ik even moeten opzoeken en het blijkt dat Fauna in de Romeinse tijd een godin was, getrouwd met Faunus. En hij was de beschermer van vee en weidegrond! En nu staan beide namen, Flora en Fauna, voor alle planten en dieren.

Onze vereniging houdt zich bezig met de Flora en Fauna, en nu de lente is gekomen kunnen wij ook met een frisse start beginnen. Dus ik hoop echt dat er van de 300 leden van onze afdeling een aantal opstaat en zegt “ik ga ook iets doen binnen het IVN”. Dat kan coördinator zijn, bestuurder of wat dan ook. Vroeger, dachten wij, dat het altijd maar één persoon moet zijn, maar wellicht is het goed als een rol door twee personen gedaan wordt (klankborden en het werk verdelen!). Velen werken in onze maatschappij al in deeltijd, dus waarom bij ons niet. En dat kan makkelijk op een goede en creatieve manier ingevuld worden.

Dus ik zou zeggen, ga die uitdaging aan. Alleen of met iemand anders.

Ik hoop jou actief te zien binnen het IVN Veenendaal-Rhenen en mocht je denken “nog niet”, dan hoop ik dat je een nieuw lid aanbrengt. En dat kunnen wij, als vereniging, ook ten zeerste waarderen.

Leo Pruis

Voorzitter IVN Veenendaal-Rhenen

Inhoud

- 4 De Magnolia bloeit
- 6 Leren van Mieren
- 8 Opening Groenhofstuin
- 9 Fladderen langs het spoor
- 11 Geen lozing door Enkapluim
- 12 "ByQuinty" - Kwinteloijen
- 14 Onder het Maaiveld
- 15 ABC van duurzame tips

Colofon

Het Groene Blad, het contactblad voor leden en donateurs, verschijnt viermaal per jaar. De sluitingsdatum voor het Zomernummer is 4 juni 2023.

REDACTIE

Vacant

redactie@

ivnveenendaal-rhenen.nl

VOORZITTER

Leo Pruis

voorzitter@

ivnveenendaal-rhenen.nl

SECRETARIS

Vacant

secretariaat@

ivnveenendaal-rhenen.nl

PENNINGMEESTER

Heiny Achterberg

penningmeester@

ivnveenendaal-rhenen.nl

VERTROUWENSPERSOON

Gerard Vernooij

vertrouwenspersoon@

ivnveenendaal-rhenen.nl

NL95 INGB 0004 7381 18

t.n.v. IVN Veenendaal

Foto's voor- en achterpagina:
Tineke Wouda

Magnolia

de magnolia bloeit
de doppen liggen als lege
hulzen onder de boom
de wit-roze bloemblaadjes iets
verrimpeld van het binnen zitten

hoe lang moet ik er onder staan
om in een frêle prinses te veranderen
een prinses met rode krullen
een satijnen jurk met kant en linten
het bruidsboeket al in mijn tasje verstopt

komt er dan een prins
of alleen het witte paard
niet zo'n enge grote
een pony is ook al fijn
als ik er maar lang genoeg onder sta

tijd om het uit te proberen heb ik niet
ik moet nog schoffelen en harken
afval wegrijden in een kruiwagen
en op tijd zijn voor de koffie

Daphne Kalff

Magnolia

Foto: Daphne Kalff

Damherten - Plantage Willem III

Foto: Tineke Wouda

Primera
Van Walssem

VEENENDAAL | SCHERPENZEEL

boeken

tijdschriften

wenskaarten

cadeaukaarten

kantoorartikelen

kansspelen

tickets

tabak

Primera Van Walssem
Postbus 307, 3900 AH Veenendaal
0318 51 00 01 - 54 38 57
primera@veenendaal.nl

Primera Scherpenseel
Postbus 307, 3900 AH Veenendaal
0318 51 00 01 - 54 38 57
primera@scherpenseel.nl

GRATIS
PARKEREN

...aan naar Primera

**installatiebedrijf
Bouman**

- Waarborg Installateur voor gas- en watertechnische installaties
- Dakbedekkingen
- Aanleg, onderhoud cv-installaties en gastoestellen
- Rioleringen
- Lood- en zinkwerken
- Installeren van sanitair
- Ventilatie & aircosystemen

Postbus 307, 3900 AH Veenendaal
Bezoekadres: Generatorstraat 9, 3903 LH Veenendaal
Telefoon (0318) 51 00 01, Fax (0318) 54 38 57
info@boumaninstallatie.nl
www.boumaninstallatie.nl

Lid van
UNETO-VNI

Boom in lentetooi

Foto: Tineke Wouda

Slenterpaadjes

Lente, het seizoen waar veel mensen naar uitkijken. Het begint met de sleedoorn, de eerste struiken zag ik in bloei op 2 maart, langs de Cuneraweg. Daarna komt de meidoorn, met eerst blad en dan bloesem, de klaprozen bloeien bijna altijd gelijk met de meidoorn. En dan overal bloesem, vogels aan het nestelen, blad aan bomen en struiken. En de klok vooruitzetten is ook altijd weer wennen. De spechten zijn druk bezig, de zwarte spechten hakken een nieuw onderkomen uit een beuk. De oude nesten wordt meteen gekraakt door andere vogels, eekhoorns en marterachtigen. De woningnood is daar niet zo groot; er is genoeg bouw materiaal aanwezig in de bossen. De takjes en dode grassen aangevuld met mos en je hebt een perfect onderkomen.

Heggenmus (pentekening)

In de maanden april en mei, hoor je de mooiste vogelconcerten. De heggenmus begint al eerder, bij mij in de tuin zit al jaren een spannetje, dat zo mooi zingt en ook altijd een nestje heeft, ergens diep verstopt. Het vrouwtje bouwt het nest en het mannetje vliegt alleen maar met haar mee. Misschien om aanwijzingen te geven? Ze hebben een apart liefdesleven, want ze hebben beide meerdere partners. Soms helpen meerdere mannetjes om een nest groot te brengen. Laag boven de grond op een zo donker mogelijk beschut plekje. Broeden doen ze van eind maart tot begin juli en het legsel bestaat meestal uit vijf eieren. De broedduur 11-12 dagen en ze zoekt zelf haar voedsel waardoor ze vaak haar nest moet verlaten. De jongen blijven gemiddeld 12 dagen in het nest en worden door allebei de ouders gevoerd, soms twee broedsels en af en toe een derde. De heggenmus heeft een spits snaveltje, daaraan herken je ook de insecteneter. Ze zijn onopvallend om te zien, bruingrijs verenkleed met een blauwgrijs kopje. Het zijn standvogels, ze blijven hier het hele jaar. In de winter komen er meer bij uit het noorden. In parken en tuinen komen ze veel voor, maar door de verstening van de tuinen zijn de aantallen minder geworden.

Met de regen gaat het grondwaterpeil omhoog, dan zie je meteen overal molshopen. Het zijn insecteneters en hun

lievelingskostje zijn onder andere regenwormen. Wormen zijn rijk aan eiwitten en bevatten 80% water, zodat ze nauwelijks hoeven te drinken. Ze moeten om te overleven minstens 50 gram wormen naar binnen werken. Ze kunnen erg goed graven en per uur graven ze gangen van 15 meter lang. Ze hebben schopvormige graafpoten en ze zijn volledig bedekt met zwartgrijze haren. De haren kunnen in alle richtingen buigen, is makkelijk als ze zich in de achteruitstand moeten manoeuvreren. Ze kunnen bijzonder goed horen, hoewel ze geen oorschelpen hebben, de oren zitten verborgen onder de haren; net boven de schouder. In het tunnelstelsel is ook het nest, wat bestaat uit het vergroten van de tunnel. Het nestmateriaal zijn graskluiten, bladeren en mos. Wanneer het grondwaterpeil te hoog wordt maakt het vrouwtje een grote molschoop op het nest, je ziet ze dan al uit de verte, want ze kunnen een halve meter hoog zijn. Mollen hebben ploegdienst, 4 uur op en 4 uur af. Een winterslaap hebben ze niet en hun jongen moeten tegen de herfst een eigen tunnelsysteem klaar hebben, voor de vorst in de grond komt.

En bij de molshopen zie je de gewone paardenbloem, maar zo gewoon is de paardenbloem helemaal niet. De plant kan zichzelf klonen en een heel veldje paardenbloemen kan dan uit identieke planten bestaan. De paardenbloem komt uit de gematigde streken van Europa en Azië, maar is door de mens over de hele wereld verspreid. Op een bemeste bodem groeit ze het best. Vroeger werden ze veel gevoerd aan paarden en varkens, vooral als ze jongen hadden. Men dacht dat het witte melksap uit de plant goed zou zijn voor de melkafscheiding. Ook nu nog worden de blaadjes veel aan konijnen gegeven. In de geneeskunde worden de bitterstoffen uit de wortel veel gebruikt in middelen die de gal en leververwerking verbeteren. Ook reumapatiënten hebben er baat bij. Het verse blad is rijk aan vitaminen en wordt rauw als molsla gegeten.

Kijk en geniet,
Aly van Eijk

Gravende Mol (pentekening)

Leren van mieren

Enkele decennia geleden verschenen er berichten in kranten dat het slecht gaat met de bijen. Dit heeft ertoe geleid dat er sindsdien meer aandacht wordt besteed aan de bloemrijkdom van bermen om zowel bijen, hommels en vlinders van nectar en stuifmeel te kunnen voorzien. Door bermen plaatselijk minder frequent te maaien zullen meer planten tot bloei kunnen komen en door tevens het voorkomen van inheemse plantensoorten te bevorderen zullen meer diersoorten er zich kunnen vestigen. Het gaat zowel om diersoorten die we boven de grond kunnen waarnemen, als om soorten die ondergronds leven. Ook bloemarme bermen kunnen rijk zijn aan ongewervelde diersoorten. Jaren geleden had ik een grasveldje van ca. 40 m² in mijn tuin. Ondanks het feit dat het veldje niet erg bloemrijk was en grassoorten er domineerden kwamen er opvallend veel soorten insecten voor: bijen, hommels, wantsen, zweefvliegen, kevers en mieren. Op die kleine oppervlakte vond ik zelfs vijf soorten mieren. Hoe lang zouden die het samen kunnen uithouden?

Potentiële concurrenten

Voor zover mierensoorten eenzelfde soort nestplaats en voedsel nodig hebben, kunnen we concurrentie verwachten als er schaarste optreedt. In mijn tuin kwamen twee verwante mierensoorten voor, namelijk de gele weidemier en de zwarte wegmier. Beide soorten komen algemeen voor in schrale graslanden. De werksters van deze sociaal levende dieren nestelen in de grond. Bij het graven komt er zand naar boven en zo ontstaan er nestbulten. Bij hoger worden van het gras wordt het nest opgehoogd om voldoende zonnewarmte te kunnen ontvangen voor de ontwikkeling van het broed. Wat voedsel betreft komt het menu van deze soorten overeen. Beide zijn voor de energievoorziening afhankelijk van het koolhydraatrijke uit-

WAAR IS MIJN BOEK?

Het boek *"The Ants"* van Bert Hölldobler & Edward O. Wilson (1990) heb ik enkele jaren geleden uitgeleend aan een scholier die het wilde gebruiken voor een scriptie. Ik ben echter vergeten wie het was. Ik zou dit standaardwerk graag terug willen hebben. Wie weet er meer van?
Bram Mabelis
a.mabelis@telfort.nl
Amerongen
tel.: 0343-453393

scheidingsproduct van bladluizen en van prooidieren voor de eiwitvoorziening van de koningin en haar larven. Genoemde mierensoorten zijn dus potentiële concurrenten. Als de situatie voor een van de twee soorten gunstiger is dan voor de ander, dan kan die zijn foerageergebied uitbreiden ten koste van de ander. Deze zou op den duur uit de tuin kunnen worden verdreven. Ik wilde dat onderzoeken door jaarlijks nesten in kaart te brengen. Welke van de twee soorten zou de beste overlevingskansen hebben? Om het gedrag van de mieren te kunnen volgen mogen ze niet in hun doen en laten worden verstoord. Aanvankelijk maaide ik het gras 2x per jaar met de zeis, maar toen ik nestbulten van de gele weidemier zag ontstaan, besloot ik het gras voortaan te knippen met een tuinschaar om de nesten bij het maaien niet te hoeven vernielen. Ik bootste daarmee het graasgedrag van een koe na.

Conflicten

De gele weidemier en de wegmier behoren tot hetzelfde geslacht (*Lasius*). In bouw lijken ze op elkaar, maar hun levenswijze verschilt sterk. De gele weidemier leeft onder de grond, terwijl de wegmier ook boven de grond naar voedsel zoekt. Onder de grond worden bladluizen gemolken, die op plantenwortels leven, voornamelijk wortels van grassen, terwijl bovengronds bladluizen worden gemolken die op bomen en struiken voorkomen. In mijn tuin liepen de wegmieren daarvoor naar een meidoorn en een vlier. De wegmier is dus minder afhankelijk van wortelluizen en dat biedt voordelen. Zo bouwden de werksters van deze soort ook nesten buiten het grasveldje, zowel in hout als onder stenen. De wegmier komt dan ook veel algemener in ons land voor dan de gele weidemier. Het leefgebied van laatstgenoemde soort is vrijwel beperkt tot extensief begraasde graslanden.

In het graslandje in mijn tuin kwamen werksters van de gele weidemier nogal eens in conflict met werksters van de wegmier. Laatstgenoemde soort nam doorgaans het initiatief tot de aanval. Vaak gaat het om het buitmaken van gele weidemieren (predatie), maar het kan ook gaan om een territoriaal conflict. De gelen zullen hun nest immers altijd proberen te verdedigen en als een zwarte te dicht bij de ingang komt zal hij worden aangevallen. Tijdens zo'n gevecht beet een gele stevig in de poot of een antenne van de tegenstander. Af en toe zag ik een zwarte mier lopen met de kop van een gele aan een poot of een antenne.

Bruidsvlucht Wegmier vanaf hoge positie

Foto: Euroblinkie

Samenleving

In de tuin konden beide soorten standhouden gedurende de periode van twaalf jaar dat ik er woonde. Het aantal nesten vertoonde geen trend ten nadele van een der soorten. Het aantal nesten van de gele weidemier schommelde rond een gemiddelde van 11 (7-13) en bij de wegmier rond een gemiddelde van 4 (3-6). Nesten van laatstgenoemde soort bezitten slechts een enkele koningin, terwijl de gele weidemier doorgaans verscheidene koninginnen in het nest heeft. Als al deze koninginnen eieren leggen, dan zal het volk sneller in grootte toenemen dan een volk van de wegmier. Het aantal werksters is moeilijk te bepalen, maar volgens schattingen zijn het er vaak meer dan 10.000. Hoe groter het volk hoe meer foerageergebied het zal proberen in te nemen.

Het bezit van verscheidene koninginnen heeft ook het voordeel dat een deel van de werksters met een van de koninginnen het nest kan verlaten om elders een nieuw nest te bouwen. Het aantal nesten neemt dan toe, al kunnen moeder- en dochternest later weer samensmelten tot een enkel nest.

Nest van Wegmieren

Foto: Bram Mabelis

Gedurende de tijd dat het volk een koningin bezit kan er door de werksters aan het nest worden gebouwd. Volgens de literatuur kan de koningin van een *Lasius*-soort meer dan 10 jaar oud worden (maximaal 20 jaar). Nestbulten van de gele weidemier raken in die tijd begroeid met allerlei kruidachtige planten. De nesten zijn daardoor steviger dan die van de wegmier en kunnen een zware regenbui beter doorstaan. Nesten worden echter verlaten als er te veel mos op gaat groeien. In mijn tuin werd zo'n verlaten nest vrij snel bezet door de bossteekmier, die veel in het graslandje voorkwam.

De levensbenodigdheden van de beide *Lasius*-soorten zijn voor een deel gelijk maar altijd minder gelijk dan tussen de volken van eenzelfde soort. Dit betekent dat als er tekorten ontstaan de concurrentie tussen de volken van eenzelfde soort groter zal zijn dan tussen de soorten onderling. Dit houdt uitbreiding van de soorten in toom en daardoor kunnen ze langdurig samen in het grasland leven.

Oud nest gele Weidemier

Foto: Bram Mabelis

Uitvliegen van koninginnen

Voor het koloniseren van nieuwe gebieden zijn gevleugelde koninginnen nodig. Op een warme zomerse dag vliegen ze soms massaal uit, vaak samen met gevleugelde mannetjes. De werksters zijn dan erg opgewonden. Zelfs gele weidemieren komen dan naar buiten. Ze zijn dan een gemakkelijke prooi voor insectenetende vogels, al hebben deze het vooral voorzien op de eiwitrijke koninginnen. Tijdens zo'n bruidsvlucht pikten roodborst en merel ze van de grond, terwijl zwaluwen en meeuwen ze uit de lucht hapten. Koninginnen die aan de predatoren zijn ontsnapt zoeken naar mannetjes voor de paring en vervolgens naar kale plekjes waar ze in een holletje de eerste eieren kunnen leggen. In mijn tuin was dat soms een molshoop.

Beleven

Schrale graslanden komen tegenwoordig nog maar weinig in ons land voor. Dat houdt in dat soorten die aan dit biotooptype zijn gebonden, zeldzamer zijn geworden of inmiddels zijn verdwenen. Bermen zouden het leefgebied van een aantal van deze soorten kunnen vergroten, althans voor zover ze niet te vaak worden gemaaid. Als een berm niet geschikt is voor vestiging van een soort dan zou hij nog een functie kunnen hebben als tijdelijke verblijfplaats. Binnen het ecologische netwerk van die soort kan de berm dan dienen als stapsteen om andere leefgebieden beter te kunnen bereiken. Met schoolkinderen ben ik wel eens langs een wegberm gelopen om te zien wat er te ontdekken valt. Als je er de tijd voor neemt is er veel te zien. Kinderen kunnen zich daarbij voorstellen dat ze Eric zijn van het klein insectenboek van Godfried Bomans. Ze kunnen zich dan verwonderen over het gedrag van kleine beestjes.

A.A. Mabelis (gedragsecoloog)

Opening Groenhofstuin

Op zaterdag 3 juni 2023 is het dan eindelijk zover en wordt de tuin van de Groenhof feestelijk geopend. Toen het gebouw vorig jaar op 23 mei geopend werd door de burgemeester van Veenendaal met het planten van een prachtige Lijsterbes was de tuin nog verre van toonbaar.

Het begon allemaal in januari 2022 toen onze IVN-afdeling verhuisde van de oude naar de nieuwe Groenhof en de werkgroep Groenhofstuin omgevormd is van twee tuin-vrijwilligers tot een tuinteam van acht vrijwilligers. Aanvankelijk was dat om de verhuizing van planten, inclusief struiken en een enkel boompje uit te voeren. Vervolgens om van een door bramen overwoekerde, oninteressante tuin voor peuters met veel tegels, een wipkip, glijbaan, zandbak, grasveldje en veel struiken om te toveren tot een interessante, educatieve tuin. De tuin is speciaal geschikt gemaakt voor basisschoolkinderen, maar met nadruk ook als Heuvelrugvoorbeeldtuin voor belangstellende volwassenen.

Behalve het structurele werk, dat halverwege 2022 door de hovenier en zijn mannen gedaan is, zoals het kappen van en achterstallig onderhoud aan een aantal grote bomen, de aanleg van de halfverharding, het **kabouterpad**, de **vijver**, de **beekloop** en afvoer van overtollig groen, is de tuin zoals die nu is, door het tuinteam tot stand gekomen.

Natuurgadgets.nl

natuur - outdoor - ontdekken

Voor jouw nieuwe kijker of scope

Ook voor:

- Verrekijkers
- Zaklampen
- Loepen
- Bushcraft
- Vleermuisdetectors
- Veldgidsen
- Scouting
- Wandelen
- Cadeautjes
- en nog veel meer ...

Bel 026 - 2060099 voor een afspraak in Wolfheze of bestel online

Dealer van o.m. Barr & Stroud, Bresser, Bynolyt, Eschenbach, Kowa, Meopta, National Geographic, Vortex

Tuinteam aan het werk

Bij de inrichting van de tuin is zoveel mogelijk gebruikgemaakt van materialen, die al in de tuin aanwezig waren. De tegels zijn deels verwijderd en gebruikt om **zintuigbakken** van te maken. Dat zijn ovale bakken waarin planten staan, die lekker ruiken, die je kan proeven, of waaraan je kan voelen. Van het hout van de oude zandbakrand en de hardhouten palen van een hekje is een **bloeivoetenpad** gemaakt. Van de bakstenenrand van die zandbak is een **puintuin** gemaakt. De **zitkuil** is van een deel van de oude zandbak gemaakt en de zitelementen zijn meeverhuisd uit de oude tuin. Het **tunneltje** dat er al was voor de peuters hebben we gehandhaafd en min of meer verlengd met een betonnen buis die als plantenbak in gebruik was. Borders hebben we aangelegd. De oude picknickbanken zijn gerenoveerd. De als bouw pakket gekochte duurzame compostbakken zijn in elkaar gezet en deels al gevuld met tuinafval. Van wilgentenen is een **wilgentenenhutje** gemaakt als kijkhut voor vogelobservaties. De zes regenpijpen zijn afgekoppeld van het riool.

Voor het onderhoud van de tuin zijn de uitgangspunten:

- Alle gekochte planten, struiken en bomen zijn inheems
- Er wordt gifvrij en circulair getuinierd, tuinafval wordt gecomposteerd
- Vogels en insecten worden gelokt met nestkastjes en insectenhôtels, vogelvoerplaatsen en bloeiende planten, die insecten aantrekken
- Een takkenril is aangelegd, rommelhoekjes worden in stand gehouden voor kleine zoogdieren en bodembestjes
- Regenwater van het dak wordt opgevangen voor later gebruik of direct de tuin of vijver in geleid

In maart zullen nog ruim 400 inheemse plantjes de grond ingaan, waarvan we hopen dat ze als de tuin geopend wordt voor een deel in bloei staan. Nieuwsgierig hoe de tuin er dan uitziet? Zet het in je agenda: 3 juni 10-14 uur Opening van de Groenhofstuin. Een gedetailleerd programma volgt in de nieuwsbrief van april!

Namens het Tuinteam, bestaande uit:

Bert van Spanje, Ed de Graaf, Ina Kok, Kees den Ouden-dammer, Marlies Oosterhoff, Piet Knopperts, Valerie Clist en

Hanneke Baretta-Bekker

groenhofstuin@ivnveenendaal-rhenen.nl

Fladderen langs het spoor

De Klomp is een klein natuurreservaat rijker. De NS en de Vlinderstichting hebben bij station Veenendaal-De Klomp een terrein ingericht dat vlinders, vogels en hommels als uitvalsbasis kunnen gebruiken.

Het natuurterrein met schelpenpad verscheen deze zomer aan de zuidzijde van de spoorlijn Utrecht-Arnhem, naast een van de parkeerterreinen van het station. Er zijn inmiddels drie van deze 'treinnatuurterreinen' in Nederland. Ze zijn er ook in Wezep en Amersfoort.

Het gaat om een speciale samenwerking tussen de Vlinderstichting en de spoorwegen. "De NS heeft een aantal stukken grond langs de spoorlijn in bezit waar ze wat mee wilden doen om de biodiversiteit te verbeteren. Ze hebben ons benaderd met een lijst aan mogelijke terreinen", zegt Albert Vliegenthart van de in Wageningen gevestigde Vlinderstichting.

"NS Natuurterrein Veenendaal-De Klomp"

Foto: Tineke Wouda

NIET ALLE PLEKKEN ZIJN GESCHIKT

De winst voor de NS is dat het gebied rondom een station aantrekkelijker wordt en de winst voor de natuur is dat er een veilig leefgebied bij komt voor planten, insecten en vogels. Niet alle plekken langs het spoor zijn geschikt. Vliegenthart: "Er moet wel voldoende ruimte zijn voor flora en fauna die aansluit op de directe omgeving. We hebben een aantal plekken bekeken en het terrein bij De Klomp kwam eruit als een goede locatie."

Het is een smalle strook maar wel met een gevarieerd landschap: struiken, bomen, grasland, een wadi (greppel) en een natte zone. Er zijn op die plek nog diverse vlindersoorten, zoals de kleine vuurvler.

De hoop is dat vanuit NS Natuurterrein Veenendaal-De Klomp (zoals het gebied officieel heet) vogels en insecten ook verder trekken het gebied in. Er moet wel voldoende ruimte zijn voor flora en fauna die aansluit op de directe omgeving.

LANDBOUWGEBIED

In de omgeving is weinig biodiversiteit, aangezien het station in een landbouwgebied ligt. In de buurt zijn wei-

Informatiebord bij NS Vlinderpad

Foto: Tineke Wouda

nig plekken waar allerlei zeldzame planten- en diersoorten kunnen gedijen. Daarvoor moet je verder naar het zuiden naar het Binnenveld en de natuurgebieden De Hel en De Blauwe Hel bij Veenendaal.

Het terrein is nog niet helemaal af. Er loopt een schelpenpad door het terrein zodat mensen ervan gebruik kunnen maken om te wandelen en van de natuur te genieten. Het pad loopt nu nog dood, maar het is de bedoeling dat het straks aansluit op een ander voetpad. Naast het natuurterrein wordt momenteel verder gebouwd op het bedrijventerrein De Klomp-Oost en het natuurterrein is dan een mooie plek voor 'lunchwandelingen' van de mensen die daar (gaan) werken.

Wat de Vlinderstichting betreft kan dit project een voorbeeld zijn voor andere bedrijven om mee te helpen om de biodiversiteit te herstellen.

BELEVING

Zonder artikel in De Gelderlander had ik (TW) dit stukje natuur niet ontdekt. Veenendaal-De Klomp is weliswaar ons vaste treinstation, maar verder dan fietskluis, perron

Rietkraag - verderop P+R en fietsenstalling

Foto: Tineke Wouda

en busstation komen we doorgaans niet. Deze nieuwe natuurstrook ligt aan de Veenendaalse kant van de spoorbaan, ingeklemd tussen Rondweg De Klomp en het peron. In het verlengde van het P+R-terrein – over een lengte van circa 350 meter – slingert een schelpenpad, voorlopig eindigend in een ondiepe kuil. Onhandig vind ik het ontbreken van een fietspad of voetpad langs de verkeersweg. Voor niet-gemotoriseerde personen zit er niets anders op dan door de fietsenstalling te laveren en het hele parkeerterrein af te gaan. Een oplossing schuilt wellicht in de zijweg naar het industriegebied in aanleg. Deze straat, kort na de toegang tot het parkeerterrein, sluit verderop aan op de Trapjesweg. In de bocht van rondweg en zijweg bevindt zich al een eenzaam stukje fietspad, wachtend op aanstaande uitbreiding?

Het informatiepaneel bij het startpunt van het schelpenpad motiveert de aanleg van het natuurgebied en de samenwerking tussen NS en Vlinderstichting. Foto's en tekst van vuurvlieder, weidehommel, grasmus, groene specht en slangenkruid illustreren enkele van de hier aan te treffen flora- en faunasoorten.

Bron:

De Gelderlander 24 aug 2022 /

Jaap Rademaker, Rijksuniversiteit Groningen

Tineke Wouda

Narcissen

Foto: Tineke Wouda

Hado GroenTechniek
Bos Tuin en Parkmachines
Munnikenweg 155 Veenendaal / Renswoude
www.hadogroentechniek.nl
0318 – 517879 of 511006
Merkdealer van

Natuurvlog

Jan de Vliegenschwam

Creatie: Harald Arissen

Als IVN-er ben ik natuurlijk helemaal weg van de natuur. Als gids vertel ik schoolkinderen natuurverhalen en zo-doende kwam ik op het idee om een Youtube-kanaal te starten, helemaal gericht op natuureducatie. Het kanaal heet dan ook Natuurverhaal. Alhoewel het dus uitermate geschikt is voor kinderen, hoor ik om me heen dat volwassenen het ook heel leuk vinden.

Op het kanaal plaats ik zowel natuurvideo's, waarin ik in de diepte ga over een onderwerp, als ook natuurvlogs waarbij ik film wat ik allemaal tegenkom. Voor de video's kies ik een specifiek onderwerp en werk dat helemaal uit. Met behulp van zelf gefilmde natuurbeelden en animaties maak ik daar een verhaal van. Zoals bijvoorbeeld over houtzwammen en spechten. Voor de natuurvlogs wandel ik door het bos en film alles wat mogelijk interessant is.

Het logo van mijn kanaal is Jan de Vliegenschwam, een animatiefiguur die ik gecreëerd heb om dingen uit te leggen over de natuur. Ik wil iedereen uitnodigen om te kijken en te genieten van mijn kanaal!

<https://www.youtube.com/@Natuurverhaal>

Harald Arissen,

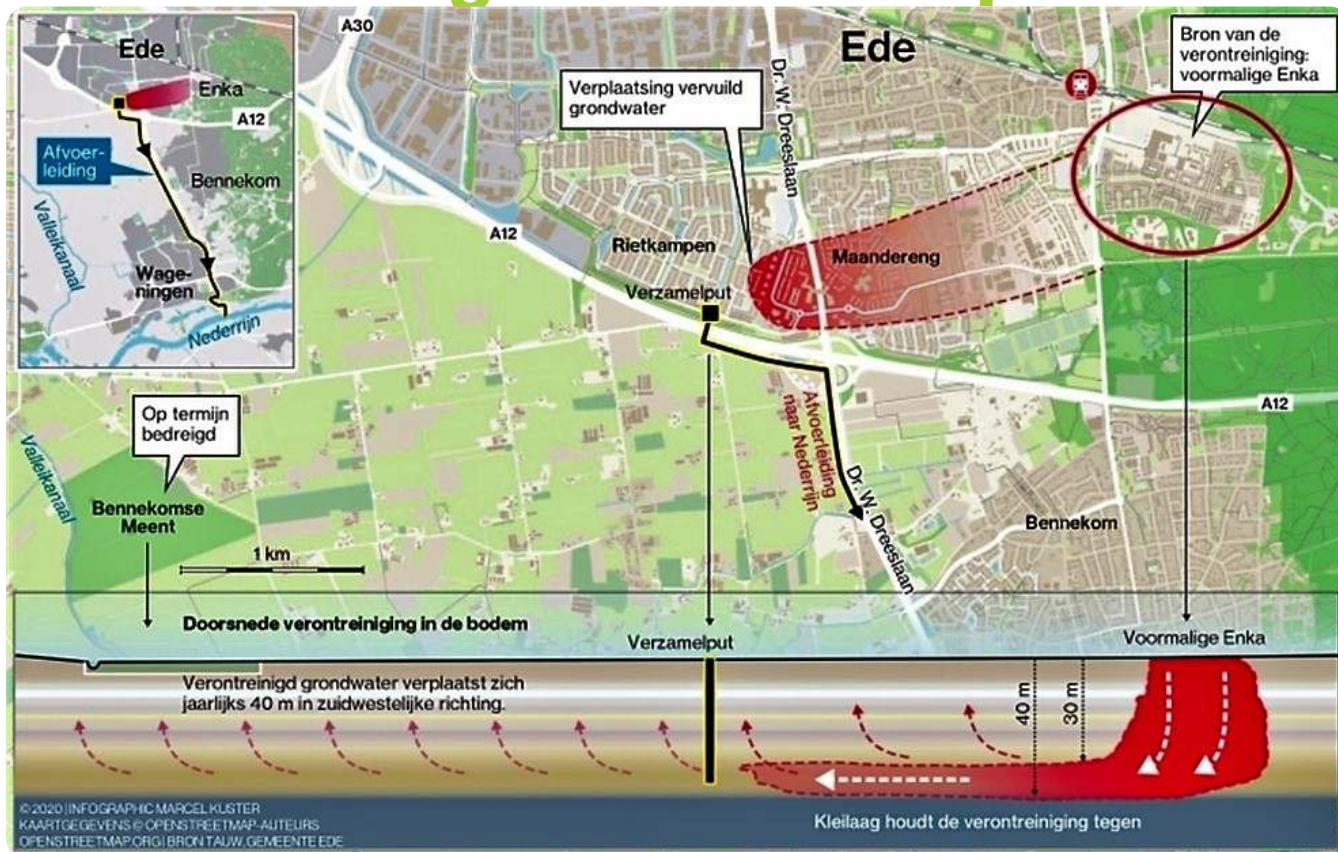
coördinator Scholenwerkgroep Rhenen

Hazelaarkatjes

Foto: Tineke Wouda

Geen lozing door Enkapluim

De zogeheten Enkapluim met vervuild grondwater die langzaam opschoof naar beschermd natuurgebied het Binnenveld, blijkt minder ernstig dan eerder gedacht. Dat blijkt uit nieuwe metingen in opdracht van de provincie Gelderland, waterschap Vallei en Veluwe en de gemeente Ede. Lozing van het vervuilde grondwater in de Nederrijn is niet meer nodig.

De drie overheden hebben besloten om toch geen pijpleiding te laten aanleggen, waarlangs de vervuiling vanaf het voormalige fabrieksterrein in Ede dwars door Wageningen naar de rivier zou worden vervoerd. Watersporters en buurtbewoners hadden vorige maand met milieuorganisatie Mooi Wageningen een petitie opgezet tegen de voorgenomen lozing.

Het waterschap wilde voorkomen dat de Enkapluim door de bodem zou opschuiven naar het natuurgebied, de vijftien hectare blauwgrasveld van de Bennekomse Meent, dat deel uitmaakt van het beschermde Natura 2000-ge-

bied Het Binnenveld.

Afgelopen zomer bleek uit de eindrapportage van de sanering van het Enkaterrein, waar inmiddels een woonwijk wordt gebouwd, dat de hoeveelheid zink in het grondwater daar zodanig was afgenomen dat het geen bedreiging meer vormt voor gezondheid en milieu. De drie overheden lieten adviesbureau Tauw opnieuw kijken naar de hoeveelheid sulfaat in het grondwater en de snelheid waarmee die zich verplaatst.

Conclusie: er zit veel minder sulfaat in het grondwater dan elf jaar geleden werd gemeten, en de verplaatsing gaat zo langzaam dat de pluim pas na 200 jaar het natuurgebied bereikt. Dan zal hij zodanig zijn verdund dat hij geen gevaar meer vormt.

Bron: Trouw 7-3-2023

Henk te Paske

ByQuinty

‘BijQuinty’, het bezoekerscentrum in Kwintelooijen

Wie onlangs in Kwintelooijen is geweest heeft het grote billboard voor de parkeerplaats gezien.

De aankondiging van een mooi bezoekerscentrum, waar iedereen straks een bakje koffie, thee of gezellig een eenvoudige lunch kan nuttigen met een educatieruimte waarin wij ons verhaal en de geschiedenis van Kwintelooijen kunnen vertellen.

Misschien is het u opgevallen dat onder op het billboard naast de partners de Gemeenten Rhenen en Veenendaal ook het logo van IVN Educatie staat.

Graag leg ik uit wat de rol van onze afdeling in Kwintelooijen is geweest en onze inbreng nu en in de toekomst.

Opheffing Recreatieschap

De ontwikkelingen rondom een bezoekerscentrum in Kwintelooijen begon te spelen in 2013 toen het Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, de beheerder en pachter van het terrein, door bezuinigingen bij gemeenten, opgeheven zou worden. Daardoor zou er geen geld meer zijn voor onderhoud en dreigde het gepachte terrein terug te gaan naar de grondeigenaren. Onze vrees was dat dit het einde zou betekenen van Kwintelooijen als natuur- en recreatiegebied. Actie was geboden.

Middels een noodkreet in de Rijnpost en een brief naar de raadsfracties van de gemeente Rhenen en Veenendaal en het inspreken bij fractie- en commissievergaderingen hebben wij onze zorgen kenbaar proberen te maken. Gelukkig had dit succes. Verschillende politieke partijen deelden onze zorg voor het voor Veenendaal zo belangrijke recreatiegebied (ruim 80% van de bezoekers komt uit Veenendaal). De raad stemde in om samen met de gemeente Rhenen tot een oplossing te komen en voor een structurele financiële bijdrage voor het beheer.

En zo ontstond de ‘Club Kwintelooijen’, het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Rhenen en Veenendaal, die de pacht van het recreatieschap overnam en de verantwoordelijkheid voor het beheer.

Kwintelooijen - zicht op crossbaan

Foto: Tineke Wouda

Gebiedsraad

Door de gemeente Rhenen werd daarnaast een Gebiedsraad ingesteld om te komen tot een visie voor Kwintelooijen en de aangrenzende oostflank van de Utrechtse Heuvelrug.

In de gebiedsraad zijn partijen vertegenwoordigd die betrokken zijn en/of belangen hebben bij het gebied: aanwonenden, landgoedeigenaren en groepen die opkomen voor het natuur, zoals de WMR en IVN Veenendaal-Rhenen. Voor de WMR zit Han Runhaar in de raad en voor IVN ondergetekende en Bert Berg als mijn vervanger. De gemeente hoopt in samenwerking met de gebiedsraad te komen tot een door alle partijen gedragen beleid voor het gebied.

Zo is de herinrichting van de Oude Veenendaalse Grindweg in nauw overleg met de gebiedsraad uitgevoerd en worden de natuurbeheerplannen Kwintelooijen uitgebreid behandeld.

Impressie van bezoekerscentrum Kwintelooijen

Ingenious Tomorrow

De horecavoorziening met educatieve ruimte

Om de recreatiewaarde van Kwintelooijen te vergroten was een eenvoudige horecavoorziening op het terrein een wens van velen, ook van de Club Kwintelooijen. De inkomsten die dat genereert via het beschikbaar stellen van deze unieke locatie kan dan weer direct worden ingezet voor het beheer om de bijzondere natuurwaarden te behouden en waar mogelijk versterken.

Binnen de gebiedsraad is deze uitvraag uitgebreid besproken, waarbij vraagtekens werden gezet bij een uitvraag voor een commerciële partij. Zou deze niet, om geld te genereren, allerlei nevenactiviteiten gaan organiseren? Om dit te voorkomen zijn er dan ook in samenspraak met de gebiedsraad strenge kaders gesteld voor het gebouw en de exploitant.

Initiatieven voor vormen stichting

Ook het bestuur van onze IVN-afdeling deelde deze zorg. Uit het toenmalige bestuur nam Roelof de Jong dan ook het initiatief om de mogelijkheden te onderzoeken voor een niet-commerciële exploitatie in de vorm van een stichting. Maar na vele gesprekken te hebben gevoerd in een brede denktank met diverse partijen bleek dat toch moeilijk haalbaar.

‘BijQuinty’

Inmiddels is de naam van het bezoekerscentrum bekend. ‘BijQuinty’ gaat de uitspanning heten. Ingenious Tomorrow

row uit Veenendaal is de ontwikkelaar. Deze onderneming is specialist in duurzame gebiedsontwikkeling. De bouw is inmiddels gestart en midden maart zal de opening zijn.

Werkgroep educatie

Vanuit de gebiedsraad hebben wij een werkgroep educatie gevormd voor het ontwikkelen van een educatieplan en om in nauwe samenwerking met Ingenieur, de mogelijkheden te bekijken voor de invulling van het infocentrum in het gebouw.

Stand van zaken nu

Om de nodige fondsen te werven voor de realisatie van deze educatieruimte en educatieve voorzieningen buiten, was de oprichting van een stichting wenselijk. Naast de fondsenwerving zal deze zich ook gaan inzetten voor de realisatie, beheer en instandhouding van de educatieve ruimte en andere educatieve activiteiten in Kwinteloijen.

In deze stichting mag IVN natuurlijk niet ontbreken. Daarom zijn wij blij dat Peter van Krugten zich bereid heeft verklaard voor de functie van secretaris en zal hij (voorlopig) ook als voorzitter optreden. Naast twee omwonenden met ruime bestuurservaring uit het bedrijfsleven Harm Jan Kreun, penningmeester en Edwin Hodes, fondsenwerving, zijn ook Han Runhaar (WMR) en ondergetekende (IVN) lid van het stichtingsbestuur.

Het laatste nieuws

Het laatste nieuws is dat er ook een horecaexploitant is gevonden, 'House of Bird'. Een onderneming met ervaring in soortgelijke exploitatie. In het Diemberbos exploi-

teren zij een restaurant met pure, duurzame producten. Ook werken zij daar samen met o.a. IVN bij het organiseren van diverse natuur-educatieve activiteiten.

Betekenis voor het IVN

Kwinteloijen is een populair recreatieterrein, waar veel mensen in de natuur samenkomen, volwassenen en kinderen. Waar kan het IVN beter zichtbaar zijn en kunnen wij onze missie uitdragen: jong en oud laten beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is. Met de scholenwerkgroep Veenendaal doen wij dat al ieder jaar met enkele honderden basisschoolleerlingen. De komst van deze nieuwe voorziening zal nog meer mogelijkheden bieden. Denk daarbij aan een natuurbeleefpad, een knapzakroute, GPS-route en natuurexcursies die vanuit de educatieruimte kunnen worden gestart. In dit verband is het mooi dat een groep uit de IVN-gidsencursus als eindopdracht een natuurbeleefpad in Kwinteloijen aan het ontwikkelen zijn. Ook schept het kansen om nieuwe leden te werven, actief of passief. Kortom, het is een uitdaging, maar 'ByQuinty' schept voor het IVN vele mogelijkheden.

Bert de Ruiter

Meidoorn

Foto: Thirake Wouda

Sk

Wi

Na

Bi

Veenendaal | www.bijles-skwinabi.nl

- Bijles Scheikunde, Wiskunde, Natuurkunde, Biologie en rekenen
- Bevoegde docente met zeer veel ervaring
- Warme en coachende stijl
- Betere cijfers, meer inzicht en zelfvertrouwen
- In Dragonder-Noord of bij u thuis

MAJA STAVLEU

06 46 07 43 63

BIJLES-SKWINABI.NL

Leppers Zonwering B.V.
Nieuweweg 85
3905 LH Veenendaal
Telefoon: 0318 51 75 65
Fax: 0318 54 32 60

BTW nr. 8099.91.998.801
ING bank
IBAN: NL30INGB0651914558
K.v.K.: 30058732
E-mail: info@leppers.nl

Moestuin NLdoet

Moestuin de Duiventoren

Foto: Dorothy Reijn

De landelijke actie NLdoet waarbij er een weekend lang een grote diversiteit aan vrijwilligersactiviteiten plaatsvindt is de eerste grote actie op moestuin de Duiventoren. Op deze dag krijgen de paden verse houtsnippers en de kweekbedden een laagje compost.

Dit jaar was het spannend of het door zou kunnen gaan. Vrijdags regent het en is het steenkoud en 's middags begint het zelfs overvloedig te sneeuwen. Voor een 'mooiweertuinierder' geen aantrekkelijke omstandigheden. Zaterdag 11 maart is het echter een stralende dag. Met 10 deelnemers wordt er eventjes 3 kuub aan houtsnippers weggekruid en zo'n beetje een kuub aan compost verspreid. Heel gezellig en productief is deze dag en het geeft een buitengewoon voldaan gevoel.

De lente mag komen.
Dorothy Reijn

Onder het Maaiveld

De makers van De Nieuwe Wildernis en De Wilde Stad gaan ondergronds. De film *Onder Het Maaiveld* maakt het ongeziene gezien. De film inspireert en verwondert en geeft inzicht in de bodem. Naast de wereld boven de grond bevolkt door planten, insecten en vogels, maar vooral door mensen, bevindt zich een tweede wereld: een ondergrondse gemeenschap van wortels, larven, wormen, schimmels, bacteriën, amoeben en geleedpotigen.

Het bestaan van deze wereld zal niemand verrassen, maar dat al het leven in die microkosmos druk met elkaar com-

municeert is ronduit verbazingwekkend. Er zitten meer levende wezens in *één theelepel gezonde grond* dan er mensen op aarde zijn. We staan op het punt om een grootste draai te maken in de geschiedenis van onze omgang met de natuur en onze bodem. We moeten wel. Boeren moeten om, consumenten moeten verstandiger leven, de industrie moet anders. Maar hoe pakken we dat aan? Hoe leren we verstandiger omgaan met onze bodem?

Een gezond bodemleven houdt in natte perioden water vast voor droge tijden, kan water zuiveren en slaat koolstof op. Bodemdieren recyclen voedingsstoffen in de bodem en helpen bij natuurlijke plaagbestrijding. Een vitale bodem is essentieel voor de verduurzaming van voedselproductie en helpt ons in de strijd tegen klimaatverandering. De film *Onder het maaiveld* laat in 83 minuten zien wat er in het groot moet gebeuren door te focussen op de wereld om ons heen en de fascinerende wereld direct onder onze voeten. Eigenlijk heel bijzonder dat we elke dag over de natuur heen kijken die de basis vormt van ons bestaan op aarde.

De film draait vanaf 2 maart in filmhuizen en zal hopelijk ook in het Veenendaalse te zien zijn.

Bronnen:

www.pathe.nl

www.onderhetmaaiveldfilm.nl

Dorothy Reijn

ABC van Duurzame Tips

DE 26 BESTE TIPS OM DUURZAMER TE LEVEN

We gebruiken steeds meer producten en gooien steeds meer weg: dat is slecht voor de aarde en het klimaat. Hoog tijd dus voor duurzaamheid en een circulaire economie! met deze tips van A tot Z maak je een goede start.

AFVAL SCHEIDEN

Je hoort weleens dat afval scheiden geen zin heeft, omdat het uiteindelijk toch allemaal op een grote hoop belandt. Niet waar, volgens Milieu Centraal. Het is wel degelijk een goed idee. Afvalrecycling spaart grondstoffen uit: bomen voor papier, aardolie voor plastic en metaal voor apparaten en blik. Recyclen kost meestal veel minder energie dan het winnen van grondstoffen en het produceren van nieuwe materialen. Voor nieuw aluminium is bijvoorbeeld twintig keer zo veel energie nodig als voor het omsmelten van oud aluminium. Lever ook je batterijen apart in. Het zink wordt onder andere gebruikt voor zinken dakgoten. Wat hoort waar? Vind het op afvalscheidingswijzer.nl.

BONEN ETEN

In mediterrane landen zijn bonen en erwten ontzettend populair. Geen wonder, want peulvruchten zijn niet alleen goede vleesvervangers, ze zijn ook nog eens heel gezond, vezelrijk en bovenal verschrikkelijk lekker. Geïnspireerd raken? De Bruinebonenbende laat je nieuwe combinaties en recepten zien. Kijk op bruinebonenbende.nl.

Krokus

Foto: Tineke Wouda

CONSUMINDEREN

Alle spullen die we kopen hebben impact op het klimaat. Ze moeten namelijk worden gemaakt en dat kost grondstoffen en energie. Koop dus niet zomaar iets, maar vraag je af of je het echt nodig hebt. Zo niet: begin met consumeren. Zet alles wat je normaal gesproken zou hebben uitgegeven aan kleding of spullen op een aparte rekening. Dit extra geld kun je in de toekomst gebruiken voor bijvoorbeeld een vakantie.

Merelnest

Foto: Tineke Wouda

DELEN

Delen is duurzaam. Want samen doen met spullen zoals een partytent, hogedrukspuit, auto of iets anders wat je niet continu gebruikt, scheelt voor het milieu én je portemonnee. Online platforms maken het gemakkelijker om elkaar te vinden voor delen, lenen, ruilen of huren. Van boeken tot babybadjes, van auto's tot apparaten en van campers tot tuinen... Ga voor deelinitiatieven naar milieucentraal.nl en zoek op 'deelinitiatieven'.

ECOSIA

Goed doen voor de wereld terwijl je over het internet surft? Dat kan met Ecosia, een zoekmachine die al haar winst gebruikt voor klimaatacties. Tachtig procent gaat naar de financiering van boomplantprojecten over de hele wereld. Niet alleen goed voor de wereld, ook voor jou: Ecosia maakt geen profiel van je aan en verkoopt je persoonlijke gegevens niet aan adverteerders. Stel in als standaardbrowser via ecosia.org.

FAIR FASHION

Fast fashion staat voor snel en goedkoop geproduceerd. Deze kleding is vaak ook goedkoop in de winkel, maar als iets weinig kost, betekent dat meestal dat de werkelijke prijs elders wordt betaald. Bijvoorbeeld door de mensen die de grondstoffen delven of verwerken. Productie gaat in lagelonenlanden vaak gepaard met uitbuiting van werknemers en onderbetaling van boeren en telers. Kies dus liever voor Fairtrade, het keurmerk dat eerlijke handel garandeert: fairtradenederland.nl.

GEREDDE MAALTIJDEN

We gebruiken een landoppervlakte met de afmetingen van China om eten te verbouwen dat uiteindelijk in de vuilnisbak belandt. Wereldwijd verspillen we meer dan een derde van ons eten. Slecht, want voedselverspilling is verantwoordelijk voor tien procent van de wereldwijde uitstoot. Maar ook absurd en zonde. Too Good To Go wil dit probleem oplossen met geredde maaltijden. Download de app en red én geniet van heerlijk, onverkocht voedsel: toogoodtogo.nl.

HERKOMST CHECKEN

Voor producten zijn grondstoffen nodig. De productie daarvan kan grote impact hebben op de natuur of biodiversiteit. Denk aan shampoo en voedingsmiddelen met

Ratelaar

Foto: Tineke Wouda

palmolie, waar bomen voor worden gekapt. Het goede nieuws: als consument kun je invloed uitoefenen. Controleer voor de herkomst van alle grondstoffen de ingrediëntenlijst op de verpakking en kijk ook bij kledingstukken waar ze vandaan komen. Sommige merken zijn milieubewuster en duurzamer dan andere. Mudjeans, Nudie Jeans, Patagonia en Vaude zijn voorbeelden van bewuste merken. Wil je weten hoe je favoriete merk het doet? Kijk op rankabrand.nl.

INMAKEN

Conserveren, ook wel innemen genoemd, is een oude bewaartechniek. Vroeger werd de oogst van seizoensproducten voor de rest van het jaar ingemaakt. Ook in de huidige tijd biedt innemen uitkomst. Bijvoorbeeld als je groenten en fruit overhebt. Of als je verse producten hebt die niet meer zo lekker zijn, maar die je ook niet wilt weggoien. Innemen is weer hip. Er zijn vele boeken over volgeschre-

Lammetje

Foto: Tineke Wouda

ven. Zuurgoed van Sanne Zwart bijvoorbeeld (€ 24,99, Terra).

JEZELF EEN UITDAGING OPLEGGEN

Spreek met jezelf af om een halfjaar of een jaar niets nieuws te kopen/om drie dagen in de week vegetarisch te eten/om koud (af) te douchen/om geen plastic tasjes meer aan te schaffen/om de fiets te nemen voor alle bestemmingen binnen vijf kilometer vanaf je huis.

KOOP LOKAAL

Het eten dat we kopen wordt over de hele wereld geproduceerd. Als je lokale producten koopt, bijvoorbeeld direct van de boer, verklein je onmiddellijk je ecologische voetafdruk.

LABELS CONTROLEREN

Gelukkig zijn er steeds meer merken die zo duurzaam mogelijk willen produceren. Er zijn verschillende duurzaamheidslabels. Het eco-label, onder andere voor goed geproduceerd katoen, is het bekendst. Ook het keurmerk On the way to PlanetProof staat voor producten die duurzamer zijn geproduceerd en daardoor beter zijn voor natuur, klimaat én dieren.

MAATSCHAPPELIJKE BANK KIEZEN

Banken zijn grote investeerders. Sommige banken inves-

Krokussen

Foto: Tineke Wouda

teren in fossiele grondstoffen. Of in wapens. Zo dragen ze bij aan een ongezondere en minder veilige wereld. Andere banken steunen juist maatschappelijke projecten of duurzame initiatieven, zoals ASN en Triodos. Door een keuze te maken voor een bank kun je meehelpen het verschil te maken. Op eerlijkegeldwijzer.nl zie je wat jouw bank doet met je geld.

NATUURWANDELINGEN

Wie groen ontmoet, groen doet. Dat is natuurlijk geen echt spreekwoord, maar zou het wel kunnen worden. Want wie vaak de natuur in gaat, krijgt meer oog voor en verbinding met zijn of haar leefomgeving. Daardoor ga je vanzelf (nóg) milieubewuster leven.

Natuurplezier

Foto: Tineke Wouda

OFFLINE GAAN

Internet wordt steeds sneller en heeft daarvoor steeds meer energie nodig. Elke keer als je online gaat, of dat nou op je tablet, telefoon of computer is, verbruik je energie. Zet je apparaten elke week een dag of dagdeel uit. Dat is niet alleen goed voor de aarde, ook voor jezelf is het fijn om af en toe even offline te zijn.

PLASTIC VERVANGEN

Er komt elke dag meer plastic bij dan we kunnen opruimen, ook al doen we nog zo ons best. De enige oplossing: minder plastic gebruiken. Hergebruik tasjes of gebruik een speciale boodschappentas. Koop geen plastic waterflesjes en gebruik een herbruikbare beker voor je koffie voor onderweg.

QUALITY FIRST

Goedkoop is duurkoop, zeggen ze. Oftewel: goedkoop geproduceerde producten moet je vaak al snel vervangen. Heb je iets nieuws nodig? Ga dan voor quality first. Oftewel: kies dan voor kwaliteit. Dat kost wat meer, maar je hebt er ook veel langer plezier van.

REPAREREN IN PLAATS VAN NIEUW KOPEN

Het (laten) repareren van kapotte spullen is beter voor het milieu, want voor nieuwe producten zijn vaak veel energie en grondstoffen nodig. Geef je spullen daarom een tweede leven. Kijk op YouTube voor tutorials of kijk op en.jafix.com/nl/tutorials. Heb je twee linkerhanden? Breng je spullen dan naar een Repair Cafe.

H. van de Kant bv
stucadoorsbedrijf
Zeist
Telefoon 06 538 160 90
030 69 95 661

Meerkoeten

Foto: Tineke Wouda

SEIZOENSGROENTEN

Sperzieboontjes uit Kenia, aardbeien uit Spanje. Niet goed voor het klimaat om ze van zo ver te halen, maar ook niet voor de kwaliteit van ons voedsel. Want een tomaat die een week onderweg is geweest, is veel minder lekker dan een tomaat die bij wijze van spreken zo van de plant op je bord belandt. Kies daarom voor seizoensgroenten. Die komen van dichtbij en zijn niet alleen altijd op hun best, maar óók op hun goedkoopst. Minder foodmiles, meer smaak. Dat geldt trouwens ook voor vis: beter een Hollandse haring dan een Thaise tilapiafilet. Wil je weten welke groente wanneer in het seizoen is? Kijk op groentegroente.nl/seizoensgroenten.

THERMOSTAAT OMLAAG

Energie besparen kan gemakkelijk door de thermostaat omlaag te draaien. Eén graad scheelt op jaarbasis al veel gas. Tip: blijf niet te lang stilzitten in een koelere kamer. Bewegen zorgt ervoor dat je lichaam zelf energie en warmte produceert. En trek een warme trui aan. Ben je een echte koukleum? Dan is er altijd nog thermo-ondergoed.

Orchissen

Foto: Tineke Wouda

Sneeuwklokjes

Foto: Tineke Wouda

UNIVERSEEL SCHOONMAAKMIDDEL

Voor elke schoonmaakklus is er wel een speciaal schoonmaakmiddel. En al die middelen moeten worden geproduceerd en in plastic worden verpakt. Bovendien zitten ze bomvol schadelijke stoffen die na het schoonmaken van je toilet, oven, vloer, ramen of badkamer in het riool belanden. In grootmoeders tijd was er slechts één universeel schoonmaakmiddel: groene zeep. Dat bestaat nog steeds en wordt nog steeds een 'wondermiddel' genoemd. Van ramen tot pannen en van het toilet tot de vloer, groene zeep is geschikt voor alle schoonmaakklussen. En: biologisch afbreekbaar. Dus niet alleen gezonder voor het milieu, maar ook voor jezelf.

VLEES VERVANGEN

De productie van vlees kost veel water, energie, veevoer en brandstof. Ook wordt gedurende het hele productieproces veel stikstof uitgestoten. Minder vlees eten helpt. Kun je echt niet zonder? Begin dan eens met het vervangen van één vleesmaaltijd per week door een vegetarische maaltijd met peulvruchten.

WATER BESPAREN

Was je kleren niet vaker dan nodig. Dat scheelt water én je kleren blijven langer mooi. Heb je een trui die stinkt? Vaak zijn het bacteriën die de vieze geur veroorzaken. Doe de trui niet in de wasmachine, maar in de vriezer. De bacteriën kunnen niet tegen kou, dus daarna is je trui weer lekker fris. Nog een waterbesparingstip: douchewater doet er vaak even over voordat het is opgewarmd. Laat die koude liters niet weglopen, maar vang ze op om het toilet mee door te spoelen of de planten water te geven.

**HUIBERS
ELECTRA B.V.**
Sinds 1948

Elektrotechniek & Elektrovakzaam

Laan der techniek 3 www.huiberselectra.nl	Veenendaal Tel.: 0318 – 513245
--	-----------------------------------

XL-VERPAKKINGEN KOPEN

Verpakkingsmateriaal van etenswaren en huishoudelijke producten, zoals plastic zakken en flacons, zorgt voor veel afval. Kies waar je kunt voor XL-verpakkingen. Zeker als het gaat om producten die je vaak nodig hebt. Een extra grote fles wasmiddel is qua afval een betere keuze dan drie kleintjes. En een grote familiezak chips is beter dan een feestverpakking met verschillende kleine zakjes.

YOGHURT VAN SOJA

De productie van zuivel heeft grote impact op het klimaat omdat het proces veel landbouwgrond, veevoer en water vereist. Plantaardige yoghurt past dan ook perfect in de duurzaamheidstrend. Maar welke yoghurtsoort is het duurzaamst? Sojayoghurt, blijkt uit onderzoek van onder andere Stichting Natuur en Milieu. Voor soja is veel minder water nodig dan voor de teelt van bijvoorbeeld amandelen. Maar worden er voor soja dan geen bossen gekapt? Voor soja als veevoer vaak wel, voor de yoghurtproductie niet, blijkt uit datzelfde onderzoek.

ZERO WASTE IN DE BADKAMER

De badkamer is een plek waar veel afval wordt gecreëerd. Denk maar aan al die spuitbussen, plastic flessen en verpakkingen. Ga voor zero waste en schakel over op blokken zeep, shampoo en conditioner. Die zijn verpakt in papier en dus een stuk beter voor je ecologische footprint. Kies ook voor duurzame, afvalvrije deodorant met alleen maar natuurlijke ingrediënten. Dus zonder aluminium, parabenen en drijfgassen.

Bron:

margriet.nl/lifestyle/de-26-beste-tips-om-duurzamer-te-leven~b7989991/

Tekst: Dorien Dijkhuis

Bosanemoon

Foto: Tineke Wouda

RIEN VAN BARNEVELD
SCHILDERSBEDRIJF ■ INTERIEUR

WWW.RIENVANBARNEVELD.NL 0318 - 556463

Wild Konijn

Foto: Tineke Wouda

DAILYWORKWEAR.NL

- ✓ **BEDRIJFSKLEDING**
- ✓ **SPORTKLEDING**
- ✓ **PROMOTIEKLEDING**
- ✓ **WERKSCHOENEN**

Wageningselaan 46 | VEENENDAAL

Activiteiten

Afdelingsactiviteiten in onze omgeving kunt u vinden op:

IVN Veenendaal-Rhenen

<https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/activiteiten>

IVN Ede

<https://www.ivn.nl/afdeling/ivn-edel/activiteitenprogramma>

IVN Zuidwest Veluwezoom

<https://www.ivn.nl/afdeling/zuidwest-veluwezoom/activiteiten>

KNNV Wageningen en omstreken

<https://wageningen.knnv.nl/activiteiten>

Warm Welkom

IVN Veenendaal-Rhenen heet alle nieuwe leden van harte welkom. In het overzicht de leden die vermelding in Het Groene Blad op prijs stellen.

Ilse Heurkens

Jan Neels

Elske Goedhart

Johannes Steursma

Willemien Trompert-Lavooij

VEENENDAAL

VEENENDAAL

VEENENDAAL

VEENENDAAL

VEENENDAAL

Lid worden van IVN

U kunt het werk van de IVN-afdeling Veenendaal-Rhenen steunen door IVN-lid te worden. Leden zijn van harte welkom bij onze activiteiten.

Als lid ontvangt u, naast ons Groene Blad dat 4 keer per jaar verschijnt, ook het kwartaalblad "Mens en Natuur" van de landelijke IVN-vereniging.

Aanmelding:

<https://www.ivn.nl/word-lid>

Opzegging en/of verhuizing: z.s.m. opgeven via:

ledenadministratie@ivnveenendaal-rhenen.nl

Bijdrage Groene Blad

Hebt u iets moois of unieks beleefd in de natuur, vertel dat door een stukje te schrijven voor het Groene Blad. Iedere bijdrage is welkom. Deel deze ervaring met de lezers van dit blad. Net zoals die prachtige foto die u hebt gemaakt. Laat iedereen meegenieten van al het mooie van de natuur. Hebt u weet van activiteiten die voor de lezers van het Groene Blad interessant of zinvol zijn, maak het (liefst ruim van tevoren) kenbaar bij de redactie.

Redacteur Groene Blad

vacant

Belangstellenden die willen meehelpen met het maken van het Groene Blad en die het redacteurschap eventueel op zich willen nemen, zijn van harte welkom!

ARCHIEF GROENE BLAD

Vorige nummers van het Groene Blad kunt u vinden op:

<https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/archief-van-het-groene-blad>

Orchissen en Sint-janskruid

Foto: Tineke Wouda

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

www.editoo.nl

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C017135

Beleef de natuur

INDIEN ONBESTELBAAR: CAMPHUYSENSTRAAT 5, 3906 WV VEENENDAAL

